

Sygn. akt III U 479/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 czerwca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Przemyślu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Lucyna Oleszek

Protokolant: sekretarz sądowy Agnieszka Radochońska

po rozpoznaniu w dniu 6 czerwca 2014 r. w Przemyślu

na rozprawie

sprawy J. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.

o emeryturę

na skutek odwołania J. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R.

z dnia 5 listopada 2013 r. i 28 marca 2014 r. **nr** (...)

I. **z m i e n i a** zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje wnioskodawcy J. M. prawo do emerytury w ustawowej wysokości, poczynwszy od dnia 10 października 2013 r.,

II. **s t w i e r d z a**, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. nie ponosi odpowiedzialności za opóźnienie w ustaleniu prawa do powyższego świadczenia.

Sygn. akt III U 479/14

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 6 czerwca 2014 r.

Decyzją z dnia 5 listopada 2013 r. znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. odmówił wnioskodawcy J. M. prawa do emerytury.

W podstawie prawnej powołano art. 116 ust. 1 i 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.).

W uzasadnieniu wskazano, że Zakład odmówił przyznania emerytury, ponieważ wnioskodawca nie udokumentował 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach, ani nie wskazał nowych dowodów w sprawie. Wskazano, że wcześniej w 2012 r. jego wniosek emerytalny został załatwiony odmownie, mimo odwołania do Sądu.

Wnioskodawca J. M. w dniu 25 marca 2014 r. złożył odwołanie od tej decyzji, wnosząc o jej zmianę.

Na uzasadnienie swojego stanowiska przedłożył dokumentację osobową na potwierdzenie jego pracy w szczególnych warunkach w zakładzie (...) Sp. z o.o. w L. oraz zeznania świadków. Ponadto wniósł o uwzględnienie pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej przez niego w pozostałych zakładach pracy tj. w kopalni (...), Zakładach (...) w L. oraz w Przedsiębiorstwie Budownictwa Rolniczego w L.. Nadto wskazał, że w (...) Sp. z o.o. w L. pracował do 2009 r. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku wiertacza, ustawiacza maszyn, brygadzysty i rozdzielnicy – operatora wózka. Jego praca wymagała stałego przebywania w hali produkcyjnej, co narażało go na szkodliwy wpływ oparów cieczy chłodzących stosowanych przy obróbce metali i innych materiałów oraz na hałas i wibracje maszyn.

Decyzją z dnia 28 marca 2014 r. znak: (...) zamienną do decyzji z dnia 5 listopada 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. ponownie odmówił wnioskodawcy J. M. prawa do emerytury.

W podstawie prawnej powołano przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

W uzasadnieniu wskazano, że po analizie dokumentów dołączonych do odwołania od pierwszej decyzji Zakład uwzględnił wnioskodawcy okres 14 lat, 6 miesięcy i 2 dni pracy w szczególnych warunkach. Mimo to nadal odmówił przyznania emerytury, ponieważ wnioskodawca nie udokumentował 15-letniego okresu takiego zatrudnienia. Stąd sprawę przekazano do tut. Sądu.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko zawarte w decyzji zamiennej.

Ponownie stwierdzono, że wnioskodawca nie spełnia warunków do nabycia emerytury określonych w art. 184 ust. 1 i 2 w zw. z art. 27 i art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.) oraz w zw. z § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnianych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Podniesiono, że spośród ustawowych warunków wnioskodawca wykazał 25-letni staż ubezpieczeniowy i nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego. Natomiast na dzień złożenia ostatniego wniosku emerytalnego nie udowodnił 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Spornych okresów zatrudnienia, poza (...) w L. nie potwierdził świadectwami wykonywania pracy w szczególnych warunkach

Organ rentowy wskazał, że okresy pracy wykonywanej w warunkach szczególnych może potwierdzić jedynie zakład pracy, ewentualnie jego następca, na podstawie posiadanej dokumentacji i w ściśle określonej formie, zgodnie z § 2 ust. 2 powołanego rozporządzenia. Żadne świadectwo pracy wnioskodawcy nie zawiera adnotacji o zatrudnieniu w warunkach szczególnych.

Sąd Okręgowy w Przemyślu – III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca J. M., urodzony (...) z zawodu ślusarz-mechanik po raz pierwszy wniosek o emeryturę w obniżonym wieku złożył w dniu 28 lutego 2012 r., zaznaczając w nim, iż nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego. Na potwierdzenie okresów ubezpieczenia oraz charakteru zatrudnienia odwołał się do dokumentacji złożonej do wniosku z dnia 29 stycznia 2004 r. o ustalenie kapitału początkowego oraz do wniosku z 10 czerwca 2009 r. o świadczenie przedemerytalne.

W rezultacie organ rentowy dysponował dokumentacją potwierdzającą na dzień 1 stycznia 1999 r. okresy: nieskładkowe w wymiarze 9 miesięcy i 2 dni; składkowe - 27 lat, 2 miesiące i 23 dni; łącznie - 27 lat, 11 miesięcy i 25 dni. W związku z brakiem świadectw pracy wykonywanej w warunkach szczególnych na podstawie całości zgromadzonej w aktach rentowych dokumentacji, ZUS wydał odmowną decyzję z dnia 12 marca 2012 r.

Na skutek odwołania wnioskodawcy sprawa była przedmiotem rozpoznania przez tut. Sąd, który prawomocnym wyrokiem z dnia 6 sierpnia 2012 r. sygn. akt III U 1089/12 oddalił odwołanie wnioskodawcy. W toku tego postępowania Sąd przeprowadził dowody z dokumentacji osobowej wnioskodawcy z okresu jego pracy w (...) w L., jego zeznań oraz zeznań świadków T. B. i S. G..

Dowód: 1. Akta organu rentowego:

- wniosek o ustalenie kapitału początkowego z dn. 29.01.2004 r.
- wniosek o świadczenie przedemerytalne z dn. 10.06.2009 r.
- wniosek o emeryturę z dn. 28.02.2012 r.
- decyzja odmowna z dnia 12.03.2012 r.

2. Akta Sądu Okręgowego w Przemyślu sygn. akt III U 1089/12:

- wyrok z dnia 6.08.2012 r.

W dniu 10 października 2013 r. wnioskodawca J. M. po raz drugi złożył wniosek o emeryturę w obniżonym wieku, ponownie odwołując się do wcześniej złożonej dokumentacji. Zaskarżoną decyzją z dnia 5 listopada 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury, wskazując, że nie przedstawił on żadnych nowych dowodów i nadal nie udokumentował 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach. Decyzję tę, po interwencji wnioskodawcy, przesłano mu w dniu 26 lutego 2014 r.

Następnie ustosunkowując się do odwołania wnioskodawcy od tej decyzji, decyzją z dnia 28 marca 2014 r. zamienną do decyzji z dnia 5 listopada 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. ponownie odmówił wnioskodawcy J. M. prawa do emerytury. Niemniej po analizie dokumentacji osobowej dołączonej do odwołania Zakład uwzględnił wnioskodawcy okres 14 lat, 6 miesięcy i 2 dni pracy w szczególnych warunkach na stanowisku ustawiacza maszyn w (...) Sp. z o.o. w L. w latach od 1 lutego 1979 r. do 31 października 1993 r.

Dowód: 1. Akta organu rentowego:

- wniosek o emeryturę z dn. 10.10.2013 r.
- decyzje odmowne z dnia 5.11.2013 r. i 28.03.2014 r.

Ponadto Sąd ustalił, że wnioskodawca J. M. z zawodu ślusarz-mechanik pracę zawodową rozpoczął w Zakładach (...) w L., gdzie był zatrudniony od 7 sierpnia 1969 r. do 1 sierpnia 1970 r. jako stażysta, ustawiacz samochodów, grzebieniarz i ślusarz. Od 11 listopada 1970 r. podjął pracę w Kopalni (...) w B.. Pracował tam jako robotnik dołowy do 29 lutego 1971 r. oraz jako przyuczony robotnik dołowy od 1 marca do 31 maja 1971 r. Bez względu na nazwę stanowiska przez cały okres pracy w kopalni wnioskodawca pracował pod ziemią przy wydobywaniu węgla kamiennego. Wykonywał wszystkie prace związane z urobkiem węgla, jego załadowywaniem oraz umacnianiem wyrobiska - montował tzw. stemple. Jego praca różniła się od pracy górników tym, że przez pierwsze 2-3 miesiące cały czas pracował pod nadzorem mistrza i na jego polecenia.

W dniu 25 kwietnia 1972 r. wnioskodawca został powołany do pełnienia zasadniczej służby wojskowej, którą odbywał do 12 kwietnia 1974 r.

Od 7 maja 1974 r. do 27 lipca 1974 r. pracował w Przedsiębiorstwie Budownictwa Rolniczego w L. jako zbrojarz-betoniarz. Wykonywał prace głównie zbrojarskie przy budowach obiektów rolniczych - stajni i silosów.

Dowód: 1. Akta organu rentowego o świadczenie przedemerytalne:

- świadectwa pracy z dn. 15.06.1971 r., 27.07.1974 r. i 21.11.1989 r.,

- książeczka wojskowa (kserokopia),

2. Akta osobowe z Zakładów (...) w L.:

- umowy o pracę z dnia 7.08.1969 r. i 25.09.1969 r., kartoteki wynagrodzeń,

3. zeznania wnioskodawcy (nagranie rozprawy z dn. 6.06.2014 r. – 1 godz.).

Od 4 września 1974 r. do 31 grudnia 2004 r. wnioskodawca był zatrudniony w (...) Spółce z o.o. w L.. W trakcie zatrudnienia wnioskodawca zajmował stanowisko wiertacza, brygadzisty-ustawiacza maszyn, rozdzielcy i operatora wózka. W kolejnych latach tj. od 3 stycznia 2005 r. do 29 listopada 2008 r. nadal pracował w tym zakładzie, przy czym od 11 września 2006 r. zakład funkcjonował jako Fabryka (...) Sp. z o.o. Zajmował wówczas stanowisko rozdzielcy - operatora wózka widłowego.

Sąd ustalił też, że początkowo w latach 1973-1977 zakład funkcjonował jako (...) Fabryka (...) w L.. Około 1978/1979 r. nastąpiło przebranzowienie, Zakład zaczął funkcjonować w obrębie Huty (...). Bez względu na te zmiany w Zakładzie odbywała się produkcja odlewów żeliwnych, aluminiowych, stalowych i ebonitowych do maszyn włókienniczych, a następnie na potrzeby Huty. Produkowano różne elementy jako części i podzespoły. Były one wypalane, zginane, tłoczone, toczony, szlifowane, ostrzone i piaskowane. Zatrudnieni robotnicy pracowali przy obróbce mechanicznej, wiórowej i plastycznej.

Wnioskodawca podejmując pracę w Zakładzie (...) w L. został zatrudniony na stanowisku wiertacza. Praca ta polegała na wierceniu otworów w obrabianych w zakładzie materiałach żeliwnych, aluminiowych i ebonitowych. Wnioskodawca pracował na tzw. wiertarce promieniowej. Cały czas był narażony na huk pracujących maszyn, 10 wiertarek ustawionych było w bezpośrednim sąsiedztwie tokarek i szlifierek. Od dnia 1 lutego 1979 r. powierzono wnioskodawcy obowiązki ustawiacza maszyn, a od 1 sierpnia 1981 r. ustawiacza – brygadzisty. W tym okresie do obowiązków wnioskodawcy należało ustawienie maszyn, głównie tokarek do produkcji danego elementu oraz dozorowanie prac robotników na zmianie. W zakładzie produkowano części żeliwne oraz aluminiowe do maszyn włókienniczych, a następnie maszyn budowlanych dla Huty (...). Były to różnego rodzaju kołnierze i korpusy żeliwne o dużej wadze oraz wały ebonitowe. Wszystkie prace odbywały się na hali produkcyjnej, gdzie robotnicy pracowali równocześnie na tokarkach, frezarkach, wytaczarkach, wiertarkach, przeciągarkach do gwintów, spawarkach i prasach. Różne stanowiska pracy ustawione były obok siebie, w niedalekiej odległości. Jedynie miejsca pracy spawaczy przez pewien czas znajdowały się za specjalnymi ekranami, a następnie umiejscowiono je w pewnym oddaleniu. Wszystkie maszyny pracowały równocześnie, wytwarzały one hałas, dodatkowo przy obróbce metali (żeliwa i aluminium) powstawał pył i opary substancji toksycznych. Szczególny nadzór był potrzebny przy pracy operatorów tokarek. Tokarz miał obowiązek wykonać każdy detal (element) zgodnie z rysunkiem, prace kontrolował mistrz zmiany oraz ustawiacz, który musiał najpierw dostosować maszynę do pracy. Obróbka korpusów żeliwnych odbywała się na tokarkach karuzelowych, zaś obróbka kołnierzy żeliwnych, detali z aluminium i ebonitu wykonywana była na mniejszych obrabiarkach (tokarkach) i polegała na wytaczaniu tulei i tulejek. Obróbka detali poprzedzona była tzw. obróbką wiórową (potocznie nazywana „zgrubną”). Po ostygnięciu elementu i sprawdzeniu, następowała dalsza obróbka, to na tym etapie osiągnano wyznaczone parametry i kształt

danego detalu. Była to obróbka cieplna skrawaniem. Maszyny (tokarki, obrabiarki, wytaczarki) skrawały odpowiedni materiał – żeliwo, aluminium, ebonit (tworzywo sztuczne). W rezultacie to tokarz dokonywał już obróbki ściernej, a prace te kontynuował frezer i szlifierz. Wiele elementów wymagało szlifowania w mikronach, poza tym wiele elementów musiało być szlifowanych ręcznie. Przy pracy tokarzy często konieczne też było schładzanie obrabianych elementów, do tego używano m.in. nafty. Innym etapem produkcji było śrutowanie i piaskowanie na sucho produkowanych elementów oraz malowanie minią. Niezbędne były też prace spawalnicze.

Następnie w okresie od 14 do 30 kwietnia 1993 r. w związku z uaktualnianiem struktury zatrudnienia powierzono wnioskodawcy obowiązki wiertacza, a w okresie od 18 maja do 30 czerwca 1993 r. obowiązki rozdzielnicy operacyjnego. Z dniem 1 listopada 1993 r. formalnie przeniesiono wnioskodawcę na stanowisko rozdzielnicy operacyjnego, od 1 maja 1996 r. ponownie na stanowisko wiertacza, od 1 lutego 2001 r. powierzono mu obowiązki wiertacza-rozdzienicy, zaś od 1 listopada 2003 r. obowiązki wiertacza - rozdzienicy – operatora wózka widłowego. Prace rozdzielnicy polegały na przygotowywaniu i wydawaniu materiałów niezbędnych do produkcji, a także na ich dostarczeniu na poszczególne stanowiska. Wnioskodawca odpowiadał za przygotowanie komponentów do produkcji danego elementu, wydanie farb i lakierów.

Sąd ustalił też, że w zależności od zapotrzebowania, aby zlecenia mogły być wykonane w założonych terminach, praca w Zakładzie odbywała się na dwie, a czasami na trzy zmiany. Zakład pracy stosował wobec pracowników akordowy system wynagradzania, wysokość wynagrodzenia uzależniona była od liczby wykonanych detali. W okresie najlepszej koniunktury (...) Sp. z o.o. w L. zatrudniał łącznie ok. 760 pracowników. Praca odbywała się na jednej hali, a na zmianie pracowało od 70 do 120 robotników. Do około 2000 r. zgodnie z organizacją miejsc pracy frezerzy, szlifierzy, spawacze, ślusarze oraz tłoczarze wykonywali pracę przebywając wspólnie na jednej hali. Spawanie odbywało się metodą elektryczną oraz gazową. W zasadzie jedynie piaskowanie odbywało się w oddzielnej hali. Pracownicy wykonujący pracę na wskazanych stanowiskach narażeni byli bezpośrednio na wpływ szkodliwych warunków takich jak hałas oraz zapylenie, ale także na czynniki zewnętrzne tj. temperaturę, zależnie od pory roku. Pracodawca pomimo hałasu, nie zapewniał pracownikom stosownych środków ochrony. Wykonujący pracę związaną z obróbką metali, byli także narażeni na stałe zabrudzenie otoczenia pracy oraz zatłuszczenie odzieży roboczej, którą musieli często zmieniać.

Obowiązki ustawiacza maszyn – brygadzysty wnioskodawca wykonywał równolegle ze świadkiem W. R. (1), który pracował na innej zmianie. Natomiast świadek W. H. (1) jako mistrz zmiany, a następnie od 1991 r. kierownik oddziału był jego przełożonym.

Dowód: 1. Akta organu rentowego (o świadczenie przedemerytalne):

- świadectwa pracy z dn. 4.01.2005 r., 19.08.2005 r., 17.07.2006 r., 31.08.2006 r., 1.12.2008 r.,

2. Akta osobowe wnioskodawcy z (...) sp. z o.o. w L.:

- umowa o pracę z dn. 4.09.1974 r.

- karta służbowa z dn. 5.04.1993 r.

- zmiana warunków zatrudnienia z dn. 18.05.1993 r. i 27.10.2003 r.

- angaże za lata 1974-2008 r. ,

3. zeznania świadków :

- W. R. (nagranie rozprawy z dn. 6.06.2014 r. - 18 min),

- W. H. (nagranie rozprawy z dn. 6.06.2014 r. - 46 min),

4. zeznania wnioskodawcy (nagranie rozprawy z dn. 6.06.2014 r. – 1 godz.).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów z dokumentów zgromadzonych w aktach organu rentowego, aktach osobowych wnioskodawcy, których domniemanie prawdziwości wynika z art. 244 i nast. k.p.c., a ponadto ich wiarygodność nie została obalona przez żadną ze stron.

Sąd dał wiarę zeznaniom świadków - pracowników (...) Sp. z o.o. w L.: W. R. (1) – ustawiacza –brygadzisty i W. H. (1) – ustawiacza - brygadzisty i kierownika oddziału oraz zeznań wnioskodawcy. Zeznania te są logiczne, spójne, wzajemnie się uzupełniają. Wynika z nich w szczególności, w jakim charakterze i przy jakich pracach był zatrudniony wnioskodawca w (...) Sp. z o.o. w L..

Sąd Okręgowy w Przemyślu zważył, co następuje:

Na wstępie Sąd wyjaśnia, że przedmiotem niniejszego postępowania jest odwołanie od decyzji organu rentowego z dnia 5 listopada 2013 r., którą wydano w związku z przepisem art. 184 oraz art. 116 ust. 1 i 5 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.). Niemniej organ rentowy wydał decyzję zamienną z dnia 28 marca 2014 r., przyjmując, że choć wnioskodawca przedstawił nowe dowody w porównaniu z wnioskiem z 2012 r., to nadal nie spełnia warunków do emerytury.

W aktualnym stanie faktycznym należy więc przyjąć, że w przypadku wnioskodawcy spełnione zostały warunki z art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W przepisie tym postanowiono, że prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji

w sprawie świadczeń zostaną przedstawione nowe dowody lub ujawnione okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość.

W postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczenia społecznego każda decyzja „rodzi” bowiem nową sprawę i strona ma prawo do odwołania się od każdej decyzji organu, które to odwołanie oznacza wszczęcie „nowej sprawy” i nowego postępowania (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2009 r. I UK 121/09).

Rozpoznając ponownie sprawę Sąd uznał, że odwołanie wnioskodawcy J. M. jest zasadne.

Na podstawie art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 1440 ze zm.) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1)okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2)okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa (ust. 2 art. 184).

Zgodnie z art. 32 ust. 1 powołanej wyżej ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2 i 3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 ust. 2 i 3.

Przy ustalaniu okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie uwzględnia się: okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał po dniu 14 listopada 1991 r. wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (art. 32 ust. 1a pkt 1).

Dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1, pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia (art. 32 ust. 2).

Wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych (ust. 4 art. 32).

Przepisy dotychczasowe to rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Zgodnie z § 4 cyt. rozporządzenia - pracownik, który wykonywał pracę w szczególnych warunkach określonych w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeśli osiągnął wiek emerytalny wynoszący 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn, ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Ponadto według § 2 ust. 1 cyt. rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Okresy pracy w szczególnych warunkach stwierdza zakład pracy na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy. W myśl § 3 powołanego rozporządzenia za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, zwany dalej "wymaganym okresem zatrudnienia", uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia.

Bezsporne jest, że wnioskodawca J. M. występując z wnioskiem emerytalnym wykazał, iż ukończył 60 lat oraz posiada 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych. W toku rozpoznawania sprawy przed organem rentowym sporny okazał się charakter pracy wykonywanej przez wnioskodawcę w latach 1969-1972 oraz w (...) Sp. z o.o. w L. od 4 września 1974 r. do 31 stycznia 1979 r. oraz od 1 listopada 1993 r. do 31 grudnia 1998 r., kiedy pracował jako wiertacz i rozdzielca operacyjny.

W ocenie Sądu Okręgowego, fakt wykonywania przez wnioskodawcę pracy w szczególnych warunkach przez okres co najmniej 15 lat znajduje potwierdzenie w zebranych w sprawie materiale dowodowym. Zgodnie z treścią powołanych przepisów wiek emerytalny oraz rodzaje prac lub stanowisk i warunki uprawniające do świadczenia emerytalnego z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, a zatem na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przy uwzględnieniu (posiłkowym) wydanych na jego podstawie przepisów resortowych. Zasadnicze znaczenie z punktu widzenia nabycia prawa do emerytury w obniżonym w stosunku do powszechnie obowiązującego wieku emerytalnym mają wykazy prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze zamieszczone w załącznikach do ww. rozporządzenia, natomiast wykazy zawarte w zarządzeniach resortowych, czy zakładowych jak w nin. sprawie, które nie są źródłem powszechnie obowiązującego prawa, mają jedynie znaczenie pomocnicze, gdyż precyzują rodzaje stanowisk, na których świadczona jest praca w szczególnych warunkach, określona w przepisach cyt. rozporządzenia Rady Ministrów (wyrok Sądu Apelacyjnego w K. z dnia 18.09.2012 r. III AUa 144/12).

Ocena czy dana praca wykonywana jest w szczególnych warunkach może nastąpić w oparciu o przepisy cyt. rozporządzenia Rady Ministrów, a to przez przyporządkowanie wykonywanej przez ubezpieczonego pracy do rodzajów prac wymienionych w jego załącznikach – wykazie A i B. To powołane rozporządzenie jest podstawowym aktem prawnym ustalającym warunki wcześniejszej emerytury, w tym kwalifikującym oznaczoną pracę jako pracę w szczególnych warunkach, której stałe wykonywanie w pełnym wymiarze czasu pracy może rodzić uprawnienia emerytalne. Zarządzeniom resortowym przypisuje się natomiast charakter informacyjny, techniczno-porządkujący, uściślający. Mogą one więc być pomocne przy dokonywaniu wykładni oraz kwalifikacji stanowisk pracy określonych w załączniku do cyt. rozporządzenia (postanowienie SN z dnia 22 marca 2012r., I UK 403/11, z dnia 14 lutego 2008r., I UK 313/07).

Przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe wykazało, że wnioskodawca był zatrudniony w (...) Sp. z o.o. w L. w warunkach szczególnych, w uwzględnionym przez organ rentowy okresie od 1 lutego 1979 r. do 31 października 1993 r. (14 lat, 6 miesięcy i 2 dni). Ponadto w ocenie Sądu zatrudnieniem w warunkach szczególnych była także praca wnioskodawcy w Kopalni (...) w B., gdzie pracował od 11 listopada 1970 r. do 31 maja 1971 r. (6 miesięcy, 11 dni) wykonując prace robotnika dołowego i przyuczonego robotnika dołowego przy wydobywaniu węgla kamiennego. Do takiej pracy należy również zaliczyć zatrudnienie na stanowisku zbrojarza-betoniarza w Przedsiębiorstwie Budownictwa Rolniczego w L. w okresie od 7 maja 1974 r. do 27 lipca 1974 r. (2 miesiące i 20 dni). Oba ostatnie stanowiska zostały wskazane w oryginalnych świadectwach pracy, które wnioskodawca otrzymał po ustaniu zatrudnienia. Dodatkowo wnioskodawca zeznając, opisał faktyczny rodzaj wykonywanej pracy zarówno przy wydobywaniu węgla, jak i przy pracach zbrojarskich.

Prace pod ziemią oraz prace zbrojarskie i betoniarskie są wymienione w wykazie stanowisk (A) powołanego na wstępie rozporządzeniu. Spór powstał w związku z brakiem świadectw pracy wykonywanej w warunkach szczególnych. Jednakże Sąd przyjął, że oryginalne dokumenty jednoznacznie wskazują, że wnioskodawca we wskazanych zakładach pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wyłącznie jako robotnik dołowy w kopalni węgla kamiennego oraz jako betoniarz - zbrojarz na budowach obiektów rolniczych.

Prace pod ziemią wymienione są w wykazie A Dział I „W górnictwie” poz. 1 cyt. rozporządzenia. Ponadto w zarządzeniu Nr 17 Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 12 sierpnia 1983 r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach i szczególnym charakterze w Dziale I poz. 1 - prace pod ziemią pkt 77 wymieniono stanowisko - robotnika przyuczonego. Z kolei prace zbrojarskie i betoniarskie wymienione są w wykazie A, dział V poz. 4 pkt 1 powołanego rozporządzenia. Ponadto stanowiska te zostały wskazane w przepisach resortowych – wykaz A dział. V poz. 4 pkt 1 zbrojarz (pomocnik) oraz pkt 3 betoniarz (pomocnik), stanowiącego załącznika do zarządzenia Nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31 marca 1988 r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach i szczególnym charakterze.

Dla oceny czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie jest kluczowa nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. (wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 14 września 2007 r., III UK 27/07, OSNP 2008/21-22/325; 19 września 2007 r., III UK 38/07, OSNP 2008/21-22/329; 06 grudnia 2007 r., III UK 66/07, LEX nr 483283). Decydującą rolę w analizie charakteru pracy ubezpieczonego z punktu widzenia uprawnień emerytalnych ma zatem możliwość jej zakwalifikowania pod którąś z pozycji wspomnianego załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów, nie zaś ustalenie rodzaju zakładu pracy i jego podległości resortowej. Przepisy te każdorazowo powinny być stosowane z poszanowaniem całokształtu okoliczności

faktycznych konkretnej sprawy oraz ratio legis przesłanek warunkujących prawo do wcześniejszej emerytury. Mimo że prawo do emerytury w wieku obniżonym z tytułu pracy w szczególnych warunkach jest przywilejem i spełnienie warunków jego przyznania nie może budzić żadnych wątpliwości, to ocena przesłanek je warunkujących nie może być dokonana w oderwaniu od intencji ustawodawcy co do rodzajów prac, które z założenia będąc wykonywane stale i w pełnym wymiarze czasu pracy są uciążliwe na tyle, że przyczyniają się do szybszego osłabienia organizmu pracownika.

W tym miejscu podnieść też należy, że w postępowaniu przed sądami pracy ubezpieczeń społecznych okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość mogą być udowodniane wszelkimi dowodami przewidzianymi w kodeksie postępowania cywilnego, w tym również zeznaniami świadków i stron. W postępowaniu wszczętym odwołaniem od decyzji organu rentowego Sąd kieruje się regułami dowodzenia określonymi w art. 227-309 k.p.c., zwłaszcza że w przepisach regulujących postępowanie

w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych (art. 477⁸ i nast. k.p.c.) nie ma jakichkolwiek odrębności lub ograniczeń. Przeciwnie, art. 473 § 1 k.p.c. stanowi, że w sprawach z tego zakresu nie stosuje się przepisów ograniczających dopuszczalność dowodu ze świadków

i z przesłuchania stron, co oznacza, że fakty, od których uzależnione jest prawo do emerytury i renty oraz wysokość tych świadczeń, mogą być wykazywane wszelkimi środkami dowodowymi, w tym także zeznaniami świadków i stron.

Równocześnie mając to na uwadze Sąd uznał, że brak podstaw do uwzględnienia pozostałych okresów zatrudnienia wnioskodawcy jako pracy wykonywanej w warunkach szczególnych. Stanowiska pracy oraz rodzaj wykonywanej pracy przy produkcji zamków

w Zakładach (...) w L. nie zostały wymienione w cyt. rozporządzeniu Rady Ministrów. Z zeznań wnioskodawcy nie wynika też, aby była to praca wykonywana w warunkach szczególnych, nie każda praca ślusarza jest pracą wykonywaną w warunkach uciążliwych, szkodliwą. Również Sąd nie znalazł podstaw do uwzględnienia spornego okresu zatrudnienia wnioskodawcy w (...) Sp. z o.o. w L. od 4 września 1974 r. do 31 stycznia 1979 r. oraz od 1 listopada 1993 r. do 31 grudnia 1998 r., kiedy wnioskodawca pracował jako wiertacz i rozdzielca operacyjny. Prace na takich stanowiskach nie są wymienione ani w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.) w wykazie A, Dziale III –

„W hutnictwie i przemyśle metalowym”, ani też w załączniku nr 1 do zarządzenia nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985 r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego. W tym ostatnim wymieniono m.in. następujące stanowiska: „poz. 12, pkt 2 – „operator urządzeń transportowych”, poz. 14, pkt 3 – „krajacz”, pkt 21 – „tłoczarz, praser”, poz. 72 pkt 1 - „malarz minią”, poz. 78, pkt 4 – „ostrzarz”, pkt 6 – „szlifierz”, poz. 80, pkt 1 – „oczyszczacz mechaniczny”. Brak natomiast stanowiska wiertacza oraz rozdzielcy operacyjnego. Równocześnie brak podstaw do przyjęcia, że praca na tym stanowisku była elementem obróbki cieplnej. W tym zakresie należy podzielić stanowisko Sądu Apelacyjnego

w B., który w wyroku z dnia 7 listopada 2012 r. sygn. akt III AUa 465/12 stwierdził, że „wytaczanie jest rodzajem obróbki wiórowej, która to obróbka, jak również obróbka ścierna zaliczają się do szerszej kategorii obróbki metali zwanej obróbką skrawaniem. W wykazie A, dziale III, poz. 78 stanowiącym załącznik do rozporządzenia Ministra Hutnictwa i (...) Maszynowego wskazano prace, które, stosownie do powyższego podziału, zaliczamy do obróbki ścierniej w ramach szerszej kategorii prac – obróbki skrawaniem, nie zaś do obróbki wiórowej.” Okoliczność, że wnioskodawca wykonując prace na ww. stanowiskach przebywał na hali produkcyjnej nie może być decydująca przy ocenie charakteru jego zatrudnienia. Prace, zwłaszcza rozdzielcy materiałów wymagały ciągłego przemieszczania się wnioskodawcy oraz wykonywania prac niezależnie od tego czy maszyny na hali pracowały. Mimo że niewątpliwie była to ciężka praca, to brak podstaw do przyjęcia, aby była ona wykonywana stale w uciążliwych i szkodliwych dla zdrowia warunkach.

Równocześnie na marginesie Sąd zauważa, że obowiązki operatora wózka widłowego powierzono wnioskodawcy dopiero z dniem 1 listopada 2003 r., czyli w okresie, który pozostaje bez wpływu na rozstrzygnięcie nin. sprawy.

Mimo to, uwzględniając wstępne ustalenia Sąd przyjął, że wnioskodawca na dzień 1 stycznia 1999 r. wykazał łącznie 16 lat i 3 miesiące pracy w warunkach szczególnych (14 lat 6 miesięcy i 2 dni w (...) Sp. z o.o. w L., 6 miesięcy i 11 dni w Kopalni (...) w B. i 2 miesiące 20 dni w Przedsiębiorstwie Budownictwa Rolniczego w L.). Tym samym spełnił wszystkie przesłanki niezbędne do przyznania mu prawa do emerytury w świetle wyżej powołanych przepisów.

Zgodnie z art. 129 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu.

W niniejszej sprawie wnioskodawca wszystkie przesłanki do nabycia świadczenia spełnił w dniu 10 października 2013 r., tj. w dacie złożenia drugiego wniosku emerytalnego.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w związku z powołanymi wyżej przepisami prawa orzeczono, jak w pkt I-szym wyroku.

Zgodnie z art. 118 ust. 1 i 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, z uwzględnieniem ust. 2 i 3 oraz art. 120. W razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego.

Kierując się tym przepisem oraz uwzględniając wcześniejsze rozważania Sąd uznał, że ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków oraz dokumentów nieznanymi wcześniej organowi rentowemu i ich ocena) zwalniają organ rentowy z odpowiedzialności za opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia emerytalnego wnioskodawcy. Orzeczenie w tym zakresie zawarto w pkt II-im wyroku.